

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради ДФ 05.854.045 (PhD 11229)
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Олександр ЛЕБІДЬ
(власне ім'я, прізвище здобувача)

1989 року народження, громадянин Україна
(назва держави, громадянином якої є здобувач)

освіта вища: закінчив у 2019 році Вінницький національний аграрний університет
(найменування закладу вищої освіти)

за спеціальністю 071 Облік та оподаткування (магістр)
(за дипломом)

виконав акредитовану освітньо-наукову програму Економіка.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Вінницького національного аграрного університету Міністерства освіти і науки України, м. Вінниця від «31» жовтня 2025 року № 119а.
(повне найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування (у родовому відмінку), місто)

у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – Роман ЛОГОША, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри аграрного менеджменту та маркетингу, Вінницький національний аграрний університет.
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Рецензентів – Ярослав ГОНТАРУК, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аграрного менеджменту та маркетингу, Вінницький національний аграрний університет;
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Інна ТОМАШУК, доктор філософії з економіки, доцент, доцент кафедри економіки та підприємницької діяльності, Вінницький національний аграрний університет;
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Офіційних опонентів – Андрій ДАНКЕВИЧ, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки і права, Національний університет харчових технологій;
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Наталія ДОБІЖА, доктор економічних наук, професор, директор Відокремленого структурного підрозділу «Вінницький фаховий коледж економіки та підприємництва Західноукраїнського національного університету».
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

на засіданні «15» грудня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(галузь знань)

Олександр ЛЕБІДЮ
(власне ім'я, прізвище здобувача у давальному відмінку)

на підставі публічного захисту дисертації «Економічні та екологічні передумови залучення інвестицій в АПК України»
(назва дисертації)

за спеціальністю 051 Економіка
(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

Дисертацію виконано у Вінницькому національному аграрному університеті,
Міністерство освіти і науки України, м. Вінниця

(найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування, місто)

Науковий керівник Світлана ЛУТКОВСЬКА, доктор економічних наук,
професор, професор кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних
джерел енергії, проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи,
Вінницький національний аграрний університет

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада)

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Робота виконана здобувачем особисто, державною мовою, відповідно до вимог щодо її оформлення, містить нові науково обгрунтовані результати проведених досліджень, які забезпечують розв'язання наукового завдання, що має істотне значення для галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки (відповідно до п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами)).

Здобувач має 14 наукових публікацій за темою дисертації, з них 8 (відповідно до п.8, п.9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії):

1. Lebid O.V. E-Governance of the Economy of the Future: World Experience and Prospects of Ukraine. *Ekonomika APK*. 2021. Vol. 28, Issue 10. P. 98-110. DOI: <https://doi.org/20.32317/2221-1055.202110098> (0,93 друк.арк.)

2. Лебідь О.В. Цифрова трансформація галузей економіки в Україні у воєнний час. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2022. № 2(60). С. 141-156. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2022-2-10> (0,93 друк.арк.)

3. Лебідь О.В. Цифрові та інформаційні технології в управлінні підприємством: реальність та погляд у майбутнє. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 55. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2840/2764> DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-19> (0,89 друк.арк.)

4. Лутковська С.М., Лебідь О.В. Еколого-економічні умови активізації інвестиційної діяльності АПК України. *Інвестиції: практика та досвід*. № 16. 2024. С. 78-87. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.16.78> (0,9 друк.арк. – особистий внесок здобувача – розроблення концептуальних підходів та методології дослідження, проведення аналітичного огляду, критичний аналіз, збір та обробка емпіричних даних – 0,7 друк.арк.)

5. Lutkovska S.M., Lebid O.V. Environmental aspects of investment policy as a component part of the economic mechanism of nature use. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2024. № 79. С. 27-37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2024-79-03> (1,1 друк. арк. – особистий внесок здобувача – розробка теоретико-методологічних засад дослідження, формування концептуальної моделі взаємозв'язку інвестиційної політики та природокористування, здійснення аналітичних розрахунків, інтерпретація результатів та формулювання висновків – 0,9 друк.арк.)

6. Лебідь О.В. Вплив чинників на процес залучення інвестицій в економічний розвиток України. *Трансформаційна економіка*. 2025. № 1 (10). С. 56-62. URL: <https://www.transformations.in.ua/index.php/journal/article/view/156> DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-10-9> (0,8 друк.арк.)

7. Лебідь О.В. Кореляційно-регресійне моделювання впливу прямих іноземних інвестицій на продуктивність аграрного сектору України. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2025. № 20. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2025-20-04-08/2025-20-04-08> DOI:

<https://doi.org/10.54929/2786-5738-2025-20-04-08> (0,9 друк.арк.)

8. Lebid O.V. The state and dynamics of investments in environmentally oriented projects of Ukraine's agroindustrial complex. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2025. №1. С. 55-69. URL: 8U71P1gU9E4cJTFg0Q6F.pdf DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2025-1> (1,16 друк.арк.)

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Голова ради Логоша Р.В.:

1. Як, на Вашу думку, повинна розвиватися система державної підтримки інвестицій в умовах післявоєнного відновлення?

Яким чином структурно-функціональна декомпозиція інвестиційного проєкту ВНАУ «Агроінноваційний Хаб» на засадах публічно-приватного партнерства відображає розподіл ролей, внесків, зобов'язань та вигод між публічним та приватним партнерами?

Рецензент Гонтарук Я.В.:

1. В п. 3.3 проєкт «Агроінноваційний Хаб» ВНАУ є сильним практичним прикладом. Доцільно було б описати не лише очікувані вигоди, але й конкретні кількісні результати його дослідження (наприклад, оцінка інвестиційної ефективності проєкту за ІРУ/ІКК або соціально-екологічний ефект);

2. На рисунках 2.1 та 2.2 автором охарактеризовано обсяг капітальних інвестицій в сільське господарство та переробну промисловість АПК доцільно було б об'єднати дані показники в один;

3. Робота переконливо обґрунтовує необхідність інвестицій, проте недостатньо деталізовано конкретний механізм адаптивного (гнучкого) планування інвестиційних проєктів, що забезпечував би їхню стійкість та життєздатність в умовах високих воєнно-політичних ризиків і післявоєнного відновлення.

4. Доцільним є проведення аналізу проблем та бар'єрів, з якими зіткнулися інші країни при впровадженні ESG в АПК (наприклад, висока вартість сертифікації, опір фермерів, труднощі з вимірюванням соціальних показників). Це дозволить надати більш обґрунтовані рекомендації щодо уникнення подібних помилок в Україні.

Рецензент Томашук І.В.:

1. У табл. 1.2 (ст. 27) автором систематизовано системно-функціональну роль інвестицій у розвитку АПК, про те, варто було б окремо виділити та охарактеризувати стратегічну складову інвестицій, що в перспективі забезпечить формування довгострокових пріоритетів сталого розвитку АПК та сприятиме зміцненню позицій України на світовому аграрному ринку.

2. У розділі 2 табл. 2.19 (ст. 129) дисертантом обґрунтовано ризики та їхній вплив на інвестиційну привабливість АПК. У даному контексті, варто було б наголосити на соціальній групі ризиків, адже вони передбачають міграцію робочої сили, кадровий дефіцит, низький рівень кваліфікації персоналу, особливо в умовах війни в Україні, що веде до зниження ефективності виробничих процесів, уповільнення розвитку підприємств, де можливими напрямками мінімізації таких ризиків є професійна підготовка кадрів, створення різноманітних мотиваційних програм і забезпеченість відповідної соціальної інфраструктури.

3. У розділі 3 табл. 3.6 (ст. 163) представлено стратегічну матрицю інвестиційних заходів для забезпечення розвитку АПК, про те, дослідження мало б більш науковий характер при виокремленні зовнішньоекономічної інтеграції як однієї із складових стратегічного напрямку розвитку АПК, що передбачає розширення доступу до міжнародних ринків і грантів, участь України у транснаціональних екопроєктах. Саме такий напрям сприятиме збільшенню обсягів експорту, підвищенню довіри міжнародних інвесторів і забезпечить інтеграцію України у глобальні продовольчі та інвестиційні ланцюги.

Опонент Данкевич А.Є.:

1. В дослідженні стверджується про розроблення «структурно-функціональної моделі інвестиційної політики АПК», яка інтегрує економічні, екологічні та інституційні параметри розвитку. Проте в дисертації відсутня будь-яка математична чи економетрична формалізація зазначеної моделі, зокрема система рівнянь, функція мети або система обмежень, що унеможлиблює її верифікацію. Незважаючи на коректність обраних критеріїв і логіку їх поєднання, наукова обґрунтованість роботи суттєво зросла б за умови представлення формалізованого підтвердження висунутих гіпотез.

2. У дисертаційній роботі неодноразово декларується, що державноприватне партнерство (ДПП) виступає «ефективним механізмом мінімізації інвестиційних ризиків». Однак емпіричний контекст України 2022-2025 рр. демонструє протилежну тенденцію: значна частина масштабних ДПП проєктів перебуває у стані призупинення або супроводжується суттєвими корупційними й управлінськими дисфункціями (зокрема, у сферах інфраструктурних програм, концесійних договорів щодо елеваторних потужностей). За таких умов твердження про зниження ризиків потребує додаткової аргументації. Доцільним для роботи є поглиблення аналізу зарубіжного досвіду дієвих механізмів управління ризиками, що дозволило б критично оцінити можливість адаптації інструментів ДПП до українських реалій.

3. У дисертаційній роботі фактично відсутній системний аналіз впливу земельної реформи та запровадження ринку землі (з 2021 р.) на формування інвестиційної привабливості аграрного сектора. Водночас саме функціонування ринку землі є одним із найвагоміших інституційних сигналів для інвесторів за останні п'ять років, що визначає доступ до ключового виробничого ресурсу, рівень його капіталізації та прогнозованість інвестиційного середовища. Така прогалина виглядає істотною для дослідження, яке позиціонується як комплексне. Включення поглибленого аналізу обігу земель та їхнього впливу на інвестиційні ризики і капіталізацію бізнесу суттєво посилює б наукову аргументацію роботи. Це дозволило б сформулювати більш обґрунтовані рекомендації щодо підвищення інвестиційної привабливості галузі.

4. У дисертації декларується важливість екологічних чинників у формуванні інвестиційної привабливості АПК, проте практично відсутній аналіз кліматичних змін як стратегічного детермінанта інвестиційного ризику. За останні 10-15 років в Україні спостерігається суттєва трансформація природно-кліматичних зон, зокрема фактичне зміщення меж Лісостепу та деградація значної частини Полісся, що суттєво впливає на урожайність, водний баланс та структуру інвестування. Дисертаційне дослідження виграло б, якби цей аспект отримав більш ширше висвітлення у Вашому дослідженні, оскільки він безпосередньо визначає довгострокові інвестиційні рішення.

5. У дисертації значна увага приділена інституційним та економічним передумовам інвестування, однак лише фрагментарно розглянуто ризики воєнного часу, які з 2022 р. стали визначальними для інвестиційної привабливості АПК. Йдеться як про руйнування інфраструктури АПК так і про деградацію і виведення з господарського обороту земель (основного виробничого ресурсу) унаслідок військових дій — зокрема, забруднення важкими металами, мутацію мікробіоти як наслідок затримка схожості та втрата урожаю і капіталізації. Варто було б детальніше зупинитись на даних аспектах, що дозволило б істотно посилити практичну цінність та реалістичність Ваших висновків щодо інвестиційного потенціалу АПК.

Опонент Добіжа Н.А.

1. У дисертації недостатньо висвітлено трансформацію інвестиційних передумов та механізмів залучення капіталу в умовах високих постконфліктних ризиків (мінна небезпека, порушення логістичних ланцюгів, обмежена доступність страхування військових ризиків). Врахування цих факторів є важливим для формування реалістичної моделі інвестиційної привабливості АПК у післявоєнний період.

2. В таблиці 3.8 представлена структурно-функціональна декомпозиція інвестиційного проєкту ВНАУ «Агроінноваційний Хаб» на засадах державно-приватного

партнерства доцільно було б порівняти дану практику використання студентський навчальних фермерських господарств з існуючими в Україні.

3. У розділі 3 аналізується роль міжнародного капіталу, стверджується, що його залучення сприяє технологічній модернізації виробництв. Однак статистика Світового банку та EBRD за 2023-2025 рр. свідчить, що понад 70% іноземних інвестицій в АПК України становлять реінвестиції вже присутніх компаній (Kemel, MHP, Louis Dreyfus, Cargill), а не надходження від нових інвесторів. Даний фактор було б доцільно проаналізувати для визначення рівня довіри іноземного капіталу до нових проєктів, у тому числі у сфері «зелених» інвестицій.

4. Для наочності представлення даних доцільним було в таблицях 2.3 та 2.4 представити відхилення представлених показників.

5. На рисунку 3.1 Інтегральна оцінка інвестиційної привабливості аграрного сектору в ключових регіонах України у 2024 році та 3.2. Інтегральна оцінка ефективності використання інвестиційного потенціалу в аграрному секторі ключових регіонів України автором представлені відповідні обрахунки доцільно було б уточнити методику їх проведення.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» - членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує

Олександру ЛЕБІДЮ

(власне ім'я, прізвище, здобувача (ки) у давальному відмінку)

ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки

(галузь знань)

за спеціальністю

051 Економіка

(код і найменування спеціальності (спеціальностей) відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється

підготовка здобувачів вищої освіти)

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Окрема думка члена разової ради додається (за наявності).

Голова разової спеціалізованої вченої ради

Роман ЛОГОША

(власне ім'я та прізвище)